

# Putkiewicz, Tadeusz

---

## Rola i znaczenie szkolnictwa przyzakładowego w procesie rozwoju Fabryki Maszyn Żniwnych

---

Notatki Płockie 24/2-99, 39-46

---

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych [mazowsze.hist.pl](http://mazowsze.hist.pl).

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

# Rola i znaczenie szkolnictwa przyzakładowego w procesie rozwoju Fabryki Maszyn Żniwnych

Przesłankami rozwoju szkolnictwa przyzakładowego były czynniki, z których przede wszystkim wymienić należy:

- 1) niewystarczający, niski poziom kwalifikacji zawodowych kadry pracowniczej zakładów,
- 2) szybki, dynamiczny rozwój wszwstkich gałęzi przemysłu, w tym przedsiębiorstw przemysłu ciężkiego, w skład których zakład wówczas wchodził,
- 3) wyż demograficzny młodzieży, przynależny na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, który należało racjonalnie wykorzystać. Osiągnięto to przez wzmocnienie szkolnictwa zawodowego szkołami przyzakładowymi. Szkoły Ministerstwa Oświaty nie były w stanie przyjąć wswstkich absolwentów szkół podstawowych i w pełni nie zaspokajały potrzeb zakładów pracy. Była to konieczność, która jednocześnie rozwiązywała dwa zagadnienia: przyczyniła się do rozwoju oświaty i przygotowywała kwalifikowaną, potrzebną kadrę dla zakładów pracy.

Były też i przesłanki lokalne. Fabryka Maszyn Żniwnych chciała szkolić młodą kadrę pracowników w takich specjalnościach, w jakich byli zakładowi potrzebni.

Zagadnienia te przyczyniły się do uchwalenia w dniu 2 lipca 1958 r. ustawy „o nauce zawodu, przwuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy i o wstępnym stażu pracy”<sup>1)</sup>.

Aktami wykonawczymi do powołania szkoły przyzakładowej Fabryki Maszyn Żniwnych w Płocku były: uchwała nr 364 Rady Ministrów z dn. 26 września 1958 r. i zarządzenie nr 372 ministra przemysłu ciężkiego z dnia 4 grudnia 1958 r.<sup>2)</sup>.

Już w marcu 1959 r. Fabryka Maszyn Żniwnych zatrudniała 57 młodocianych pracowników i zawarła z nimi umowę o trzyletnią naukę zawodu. Zatrudnieni pobierali naukę teoretyczną w Międzyzakładowej Szkole Zawodowej zlokalizowanej w ZSZ nr 70, mieszczącej się przy ul. Kilińskiego 4, a praktyczną naukę zawodu — bezśrednio na stanowiskach produkcyjnych w wyodrębnionym warsztacie szkolnym.

Naukę zawodu prowadzili wybrani pracownicy Fabryki, których zakład oddelegował i po-

wierzył funkcję instruktorów. Stan ten trwał dwa lata. W dniu 21 marca 1961 r. ukazało się zarządzenie wewnętrzne nr 9/61 dyrektora naczelnego przedsiębiorstwa w sprawie zorganizowania Zasadniczej Szkoły Zawodowej (przyzakładowej) dla Pracujących przy FMŻ w Płocku<sup>3)</sup>. W zarządzeniu dyrektor polecił kierownikom odpowiednich komórek, a mianowicie Eugeniuszowi Wilkowi, Stanisławowi Żakowi i Romanowi Burykowi, dokonanie formalnego zgłoszenia otwarcia szkoły, wytypowania kandydata na stanowisko dyrektora i zawiadzenie go w Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego. Jednocześnie, zgodnie z w/w zarządzeniem, przeznaczono salę konferencyjną FMŻ wraz z przyległymi pomieszczeniami na tymczasowe sale lekcyjne, które miały być do tego celu odpowiednio przystosowane i wyposażone w niezbędny sprzęt.

Na podstawie zgłoszenia FMŻ i wniosku Zjednoczenia Przemysłu Ciągników i Maszyn Rolniczych, minister przemysłu ciężkiego pismem z dnia 30 maja 1961 r. (nr P. P. III.5411-21-61) powołał z dniem 1 września 1961 r. Zasadniczą Szkołę Zawodową dla Pracujących (przyzakładową) Fabryki Maszyn Żniwnych w Płocku<sup>4)</sup>. Na stanowisko dyrektora szkoły powołano z dniem 1 maja 1961 r. mgr inż. Tadeusza Żuka<sup>5)</sup>. W roku szkolnym w 1961/62 w nowo otwartej szkole przyzakładowej przeprowadzono rekrutację do klas pierwszych ZSZ. Ze 128 zgłoszeń, ze względu na brak warunków lokalowych, przyjęto 80 uczniów do dwóch klas pierwszych o specjalnościach tokarz i ślusarz.

Szkoła otrzymała lokalizację w pomieszczeniach świetlicy przy ul. Tumskiej 13, w których wygospodarowano trzy izby lekcyjne, pokój nauczycielski i sekretariat szkoły. Warsztaty szkolne umieszczono w jednym budynku na dwóch halach, w których zorganizowano: dział obróbki skrawaniem wyposażony w 12 tokarek, 2 frezerki i inne maszyny towarzyszące oraz dział obróbki ręcznej z 64 stanowiskami ślusarskimi i zespołem maszyn pomocniczych. W pierwszym roku istnienia szkoły uczniowie rozpoczęli naukę w 4 klasach: dwóch pierwszych, jednej drugiej i jednej trzeciej, przy łącznym stanie 124 uczniów. Klasa druga i trzecia przeszły ze szkoły międzyzakładowej, którą rozwiązano.

Kadrę nauczycieli teorii tworzyli pracownicy FMŻ, a wśród nich znane dzisiaj nazwiska za-



*Młodzież Zespołu Szkół Zawodowych Fabryki Maszyn Żniwnych w Płocku w pochodzie pierwszomajowym w roku 1978*

służonych dla fabryki: mgr inż. Wacława Wojciechowskiego, dr inż. Mieczysława Królikowskiego, mgr inż. Czesława Muchy i innych. Spośród nazwisk instruktorów praktycznej nauki zawodu należy wymienić: Juliana Malika, któremu powierzono stanowisko kierownika warsztatów szkolnych, Stanisława Wiśniewskiego i Henryka Danowskiego. Oni pracę w szkole zaczęli pierwsi i za wyjątkiem Juliana Malika, który odszedł na emeryturę, pracują do dziś.

Od września 1962 r., w drugim roku istnienia szkoły, kadra nauczycieli teorii stopniowo zwiększała się. Do nauczania języka polskiego zaangażowano mgr Danutę Rychlewską, a do nauczania matematyki młodą nauczycielkę, podejmującą bezpośrednio po studiach pierwszą pracę zawodową, mgr Marię Grochulską, pracującą nadal w szkole pod zmienionym nazwiskiem Marii Franczak. Podobnie w roku 1965 rozpoczął pracę Kazimierz Młynarkiewicz. Wszyscy w szkole pracują nadal. W 1961/1962 roku szkolnym szkołę ukończyło 19 absolwentów i zatrudniono ich w zakładzie.

Kolejny rok 1962/63 był nowym wydarzeniem w życiu szkoły. Na mocy decyzji ministra przemysłu ciężkiego z dnia 26 czerwca 1962 r. (nr PP. III-5423-16/62) powołano Trzyletnie Technikum Mechaniczne dla Pracujących na podbudowie Zasadniczej Szkoły Zawodowej o specjalnościach: technologia obróbki skrawaniem i budowy maszyn<sup>6)</sup>.

W technikum szkolono kadre średniego dozoru technicznego na stanowiska mistrzów i brygadzystów. W zależności od liczby zgłaszanych z zakładu kandydatów, otwierano jeden lub dwa oddziały pierwsze. Zainteresowa-

nie technikum było i nadal pozostaje duże. Od roku 1965 prowadzona jest tylko jedna specjalność — budowa maszyn.

Rok szkolny 1963/64 otwierano dla sześciu oddziałów Zasadniczej Szkoły Zawodowej, w tym trzech klas pierwszych i dwóch klas technikum, które zlokalizowano w Szkole Podstawowej nr 11 przy ul. Kochanowskiego. Z gościnności szkoły nr 11 technikum korzystało przez kolejnych jedenaście lat. W roku 1973, po pomyślnym rozwiązaniu spraw lokalowych, zostało przeniesione do budynku Zespołu Szkół Zawodowych FMŻ przy ul. Padlewskiego 2. Szkoły rozwijały się, angażowano coraz więcej etatowych nauczycieli. Do Zasadniczej Szkoły Zawodowej w każdym roku przyjmowano uczniów do trzech klas pierwszych. Specjalności dobierano wg potrzeb zakładu.

W roku 1965 powstaje nowa szkoła. Decyzją ministra przemysłu ciężkiego z dnia 15 kwietnia 1965 r. (nr PP. III 5420-22/65) uruchomiono Zasadniczą Szkołę Zawodową dla Dorosłych przy Fabryce Maszyn Żniwnych w Płocku<sup>7)</sup>. W szkole tej uzupełniali wykształcenie zawodowe pracownicy z długoletnim stażem pracy, ludzie z dużym doświadczeniem, którzy po ukończeniu szkoły uzyskiwali pełne kwalifikacje. Po wyczerpaniu zgłoszeń kandydatów z FMŻ, w roku 1977 szkoła dla dorosłych została rozwiązana.

W roku 1971 miały miejsce kolejne wydarzenia. Szkoła przeniosła się do przejmowanych po Technikum Mechanizacji Rolnictwa budynków przy ul. Padlewskiego 2. Prowadzono w tym czasie następujące jednostki szkoleniowe:

1. Technikum Mechaniczne dla Pracujących Fabryki Maszyn Żniwnych.

2. Technikum Mechaniczne Ministerstwa Przemysłu Maszynowego.
3. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Fabryki Maszyn Żniwnych dla młodocianych.
4. Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych przy Fabryce Maszyn Żniwnych.

Decyzją Ministerstwa Przemysłu Maszynowego z dnia 27 marca 1971 r. (nr PP. III-5356-6974-5/71) powołano w dniu 1 września 1971 r. Zespół Szkół Zawodowych Fabryki Maszyn Żniwnych w Płocku<sup>8)</sup>. W 1976 r. Zespół otrzymał aktualną do dziś nazwę: „Zespół Szkół Zawodowych „Agromet” Fabryki Maszyn Żniwnych im. Marceliego Nowotki w Płocku”.

W kolejnych latach działalności wykrystalizowały się dwie jednostki szkoleniowe: Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Młodocianych i na jej podbudowie Technikum Mechaniczne dla Pracujących. Technikum kończy ok. 25% absolwentów ZSZ. Dla nich okres nauczania trwa sześć lat, ale ostatnie trzy lata są jednocześnie

okresem czynnej pracy zawodowej. Wszyscy absolwenci podejmują pracę w zakładzie macierzystym. Kształcenie jest prowadzone wyłącznie na potrzeby FMŻ.

W okresie działalności od 1961 r. do roku 1978 Zespół wyszkolił łącznie:

- 1402 — absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Młodocianych,
- 477 — absolwentów Technikum Mechanicznego dla Pracujących,
- 145 — absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Dorosłych,
- 38 — absolwentów Technikum Mechanicznego Ministerstwa Przemysłu Maszynowego.

Ogółem Zespół Szkół Zawodowych FMŻ ukończyło 2062 absolwentów. Szczegółowe zestawienie ilościowe absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Młodocianych FMŻ wg specjalności i roku ukończenia szkoły przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Zestawienie ilościowe absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Młodocianych

Specjalność	Rok szkolny																	
	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77		1977/78
Tokarz	9	13	29	32	34	31	37	22	59	27	31	27	16	—	30	26	486	
Ślusarz	4	12	30	38	34	34	29	23	23	28	—	—	29	—	—	—	255	
Ślusarz-spawacz															26	23	49	
Ślusarz-narzędziowy												20	19			23	62	
Mech. masz. i urządzeń przemysłowych										26	30	22	26	28	49	31	236	
Spawacz	6	3	—	14	18	14	15	25	21	26	24	29	28	16	—	22	261	
Formierz-odlewnik				14													14	
Frezer						20	19										39	
Razem	19	28	59	98	86	99	100	70	103	107	85	98	99	73	74	87	117	1402

Źródło: Opracowano na podstawie rejestru wydanych świadectw szkolnych za okres 1961—1978 r.

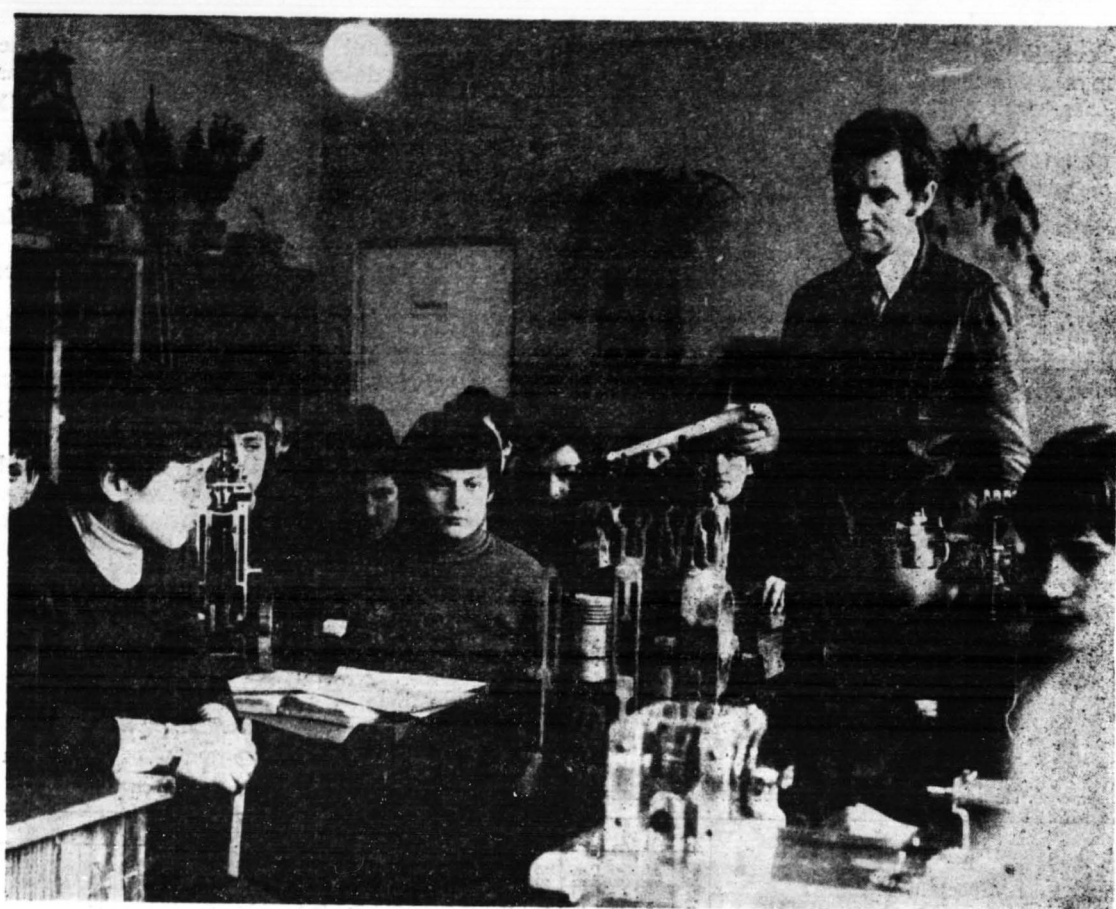
Szkoła posiada dobre warunki lokalowe. Szkolenie praktyczne i teoretyczne odbywa się w jednym obiekcie, co bardzo usprawnia funkcjonowanie szkoły i korelowanie działalności dydaktyczno-wychowawczej. Według planu szkoła osiągnęła założenia programowe, na które składają się: cztery ciągi Zasadniczej Szkoły Zawodowej i jeden lub dwa ciągi technikum. Program ten pozwala na wyszkolenie ok. 100 absolwentów ZSZ i ok. 30 absolwentów technikum. Wystarcza to na zaspokojenie bieżących potrzeb zakładu.

Realizacja programów nauczania przebiega w oparciu o własne stanowiska pracy — szkoleniowo-produkcyjne. Szkoła jest wyposażona w stanowiska typowe, codziennie wykorzystywane. Są to obrabiarki do obróbki skrawaniem,

typowe urządzenia spawalnicze, stanowiska do obróbki ręcznej i część stanowisk o charakterze ogólnym, jak: izba pomiarów, biuro techniczne, wypożyczalnia narzędzi oraz stanowiska do konserwacji maszyn i napraw bieżących.

Tematy programowe, jak: obróbka cieplna, plastyczna, naprawa i remont maszyn, produkcja przyrządów i narzędzi — dla tych specjalności itp. realizuje się w zakładzie na wybranych stanowiskach, gdzie uczniowie zapoznają się szerzej z zagadnieniami zawodowymi niż byłoby to możliwe w warunkach szkolnych.

Forma tego szkolenia różni się od przyjętych zasad szkolnych. Aby takie działanie dawało dobre wyniki, uczniowie muszą posiadać dostateczne przygotowanie zawodowe i dlatego praktyczna nauka zawodu w zakładzie jest prowa-



Wykładowca Kazimierz Młynarkiewicz w czasie prowadzenia zajęć szkolnych z maszynoznawstwa

dzona w ostatniej fazie szkolenia, w klasach trzecich. Jest to możliwe po dokonaniu przez komisje przedmiotów zawodowych przesunięć programowych tych tematów, które kwalifikują się do realizacji w zakładzie. Są to głównie tematy z klas drugich, które są przenoszone do realizacji w klasie trzeciej, i odwrotnie — ich miejsce wypełniają tematy klas trzecich.

Możliwość szkolenia na stanowiskach produkcyjnych pozwala na dużą swobodę zmiany specjalności, bez uzupełnienia wyposażenia warsztatów szkolnych w nowe stanowiska. W naszym przypadku dotyczy to głównie specjalności — ślusarz narzędziowy.

Wzajemne powiązania zakładu i szkoły są wielostronne. Szkoła w działalności FMŻ zajmuje podobne miejsce jak wydziały produkcyjne. Wykonuje się określone prace, przy jednoczesnym zabezpieczeniu usług w dziedzinie napraw, remontów, konserwacji, transportu itp.. Wspecjalizowane brygady Działu Utrzymania Ruchu wykonują niezbędne prace remontowe, adaptacyjne, uruchamiania maszyn, instalowania urządzeń zabezpieczających, sanitarnych itp. Zespół Szkół Zawodowych FMŻ wszechstronnie wypełnia zadania w dziedzinie szkolenia pracowników. Na poziomie ZSZ przygotowuje młodą kadre, która rozpoczyna pracę zawodową. Jest to wprowadzenie w czynne życie zawodowe. Na poziomie technikum i po-

zez szkolenie kursowe, a także egzaminy kwalifikacyjne uczniowie i absolwenci nasi uzupełniają wymagania zawodowe wynikające z rozwoju techniki i postępu technicznego.

Wg prof. Bogdana Suchodolskiego „Najtrudniejszym problemem polityki oświatowej nie jest dziś przygotowanie młodzieży i dorosłych do podjęcia pracy zawodowej, ale utrzymanie pracujących zawodowo ludzi na poziomie wymagającym przez postęp nauki i techniki. Dokształcanie przestaje być w tych warunkach wyrównaniem braków spowodowanych przez niewystarczające szkolenie w okresie młodzieńczym, a staje się dorównywaniem kroku nieustającym przemianom nauki i techniki. W warunkach współczesnego, dynamicznego rozwoju kształcenie jest procesem stałym, ciągłym i niezbędnym przez całe życie człowieka. Praca oparta na nauce musi ulegać przekształceniom. Oznacza to, że nie może być ona ustabilizowana i że żadne szkolne przygotowanie do niej nie może być trwale wystarczające”<sup>9)</sup>.

Oświatę dorosłych należy więc uznać jako niezbędną część systemu oświatowego i jako element polityki rozwoju społecznego, ekonomicznego i kulturowego.

Odmianą formę systemu oświatowego stanowi szkolenie kursowe i zdobywanie tytułów kwalifikacyjnych. Uprawnienia do ubiegania się o tytuły kwalifikacyjne mają osoby, które

przepracowały w zawodzie co najmniej okres czasu równy łącznemu okresowi trwania nauki zawodu i wstępnego stażu pracy, tj. 3 lub 4 lata. O tytuł mistrza mają prawo ubiegać się osoby, które po spełnieniu warunków na tytuł wykwalifikowanego robotnika przepracowały w zawodzie co najmniej dalsze trzy lata.

Począwszy od 1961 r. w Fabryce Maszyn Żniwnych rozpoczęła działalność Państwowa

Komisja Egzaminacyjna nadająca tytuły kwalifikacyjne, w skład której weszli specjaliści zakładu i nauczyciele szkoły. Komisji przewodniczący dyrektor Zespołu Szkół Zawodowych FMŻ. Do roku 1977 Komisja przyznała 216 tytułów wykwalifikowanego robotnika i 239 tytułów mistrza w zawodzie. Tabela 2 przedstawia wyniki Komisji w okresie od 1961 r.

Tabela 2

Zestawienie przyznanych tytułów w latach 1961—1977

Specjalność	Liczba przynanych tytułów kwalifikacyjnych w okresie od 1961—1977 roku						
	robotnik wykwalif.	mistrz	razem	przyznane tytuły			
				robotników wykwalif.		mistrzów	
				z egz.	bez egz.	z egz.	bez egz.
Tokarz	36	34	70	28	8	34	—
Frezer	17	12	29	15	2	12	—
Mechanik maszyn przemysłowych	—	26	26	—	—	26	—
Spawacz	14	8	22	12	2	8	—
Ślusarz-spawacz	82	73	155	73	9	73	—
Szlifierz	3	5	8	3	—	5	—
Ślusarz maszynowy	7	15	22	6	1	15	—
Kowal maszynowy	4	3	7	4	—	3	—
Fartownik	5	3	8	5	—	7	—
Mechanik silników	—	7	7	—	—	7	—
Mechanik inst. hydraulicz.	4	5	9	4	—	5	—
Elektromonter	7	14	21	7	—	14	—
Ślusarz	14	16	30	10	4	16	—
Inne	23	18	41	23	—	18	—
<b>Razem</b>	<b>216</b>	<b>238</b>	<b>455</b>	<b>190</b>	<b>26</b>	<b>239</b>	<b>—</b>

Źródło: zestawienie własne autora opracowane na podstawie wykazu wydanych zaświadczeń o przyznaniu tytułu kwalifikacyjnego za okres 1961—1977 r.

Rolę i znaczenie szkoły w rozwoju Fabryki Maszyn Żniwnych można ocenić w wielu aspektach. Najważniejszym aspektem jest kształcenie młodego pokolenia pracowników fabryki. Jednocześnie jest to najpoważniejszy dorobek szkoły oraz jej wpływ na rozwój zakładu. Niewspółmiernie ze stanem działalności szkoły sprzed osiemnastu lat podniósł się poziom kwalifikacji zawodowych pracowników. Już pobieżna ocena, wynikająca z doraźnie przeprowadzonych rozmów z pracownikami na tematy produkcyjne, jest tego dowodem. Dzisiaj nie spotyka się w zakładzie pracowników, którzy byłiby tylko „dodatkiem do maszyny” i nie umieli wyjaśnić na czym polega ich praca i jaki ma związek ich działanie z działaniem „całości”.

Współczesna kadra FMŻ umie kojarzyć przyczyny i skutki swojego działania, wyszukiwać związki między nimi i doskonalić pracę. W procesie doskonalenia kwalifikacji pracowników szkoła ma poważny udział. Jest to doskonalenie nie tylko w dziedzinie technicznej, ale or-

ganizacyjnej i ekonomicznej. Umiejętność rozumienia złożonej organizacji pracy i ekonomiki jest konieczna nawet dla szeregowych pracowników. Średnia kadra kierownicza zagadnienia te musi dobrze znać, musi je rozumieć i praktycznie stosować. Fakt, że dziś większość załogi Fabryki posiada ukończoną zasadniczą lub średnią szkołę zawodową nie jest wyłącznie zasługą szkoły, bo oprócz absolwentów ZSZ FMŻ do zakładu przychodzą absolwenci z innych szkół nie tylko zawodowych, ale średnich i wyższych.

Nie wszyscy absolwenci szkoły przyzakładowej pozostają w Fabryce, ale jest to grupa najliczniejsza, stanowiąca trzon załogi FMŻ, która w porównaniu z innymi najszybciej osiąga sprawność zawodową. Nieomal wszyscy absolwenci szkoły w zakładzie cieszą się opinią dobrego i zaangażowanego pracownika.

Znaczenie działalności szkoły w dziedzinie produkcji także ma swoją wymowę. W roku szkolnym 1978/79 warsztaty szkolne wykonywały 43 różne części do kombajnów zbożowych.



*Drużyna piłki nożnej Zespołu Szkół Zawodowych Fabryki Maszyn Zniwnych w Płocku, która w roku szkolnym 1977/78 zdobyła pierwsze miejsce w rywalizacji szkół ponadpodstawowych Płocka*

W liczbach bezwzględnych wynosi to 26.800 sztuk gotowych wyrobów wykonywanych w ciągu miesiąca. Obok bieżącej produkcji, warsztaty szkolne wykonują prace usługowe i gospodarcze, jak: naprawa pojemników i kłazy do składania części, naprawa i produkcja zawiesi do malarni, produkcja nietypowych urządzeń gospodarczych i elementów dekoracyjnych, własna produkcja pomocy dydaktycznych itp.

Program zadań produkcyjnych jest na każdy rok szkolny dobierany przez kierownika warsztatów i korygowany z programem nauczania. Dokumentacje i materiały do produkcji dostarcza zakład. W biurze technicznym szkoły dokumentacja jest powielana w takim zakresie, aby wszystkie stanowiska szkoleniowe były w nią wyposażone.

Powiązania szkoły z zakładem występują w wielu innych dziedzinach. Współpraca Zarządu Szkoleniowego ZSMP z Zarządem Zakładowym szkolnego Koła SKS z zakładowym Klubem „Stal”, powiązania w dziedzinie spraw socjalnych, w ramach których organizowane są wycieczki, obozy młodzieżowe, wydawane są posiłki regeneracyjne itp. Działalność organizacji młodzieżowych istnieje od pierwszego roku powstania szkoły. Wiodącą była organizacja ZMS, a obok niej działający równolegle Związek Harcerstwa Polskiego, SKS, PCK, samorządy klasowe i Samorząd Szkolny. W późniejszym okresie powstały inne organizacje, jak TPPR, LOK, TPD. Spośród organizacji ideowych działa aktualnie jedna — Związek Socjalistyczny Młodzieży Polskiej. Poza działalnością statutową, ZSMP organizuje spotkania z działaczami ruchu młodzieżowego. Członkowie biorą aktywny udział w konkursach

i olimpiadach organizowanych przez zarządy i federacje młodzieżowe lub związki zawodowe. Aktualnie skutecznie włączono się do akcji „Pokolenie 2000”. Członkowie organizacji są inicjatorami czynów społecznych, w których udział bierze cała młodzież.

ZSMP jest organizatorem wieczorków tanecznych klasowych i zabaw szkolnych dla wszystkich. Zarząd Szkolny ZSMP zajmuje się sprawami socjalno-bytowymi, jak załatwianie zapomóg, zakwaterowanie w hotelu robotniczym, prowadzenie sklepu uczniowskiego itp. Zarząd interesuje się wynikami w nauce i dopomaga uczniom słabym, uczestniczy w pracach Zespołu Wychowawczego i opiniuje sprawy młodzieży. W ramach działalności turystyczno-krajoznawczej jest współorganizatorem wycieczek i obozów młodzieżowych. W pełni realizuje naczelną hasło „bezpieczeństwo na drodze”, przez zdobywanie karty rowerowej i uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Aktywnie działa Szkolne Koło Sportowe istniejące od roku szkolnego 1963/64. Młodzież szkolna uczestniczy w rozgrywkach i turniejach sportowych organizowanych na terenie miasta i województwa. Dyscyplinami sportowymi cieszącymi się największą popularnością były i pozostają nadal: piłka nożna i lekkoatletyka. Przez wiele lat bardzo popularna była piłka ręczna, w której do dyscypliny szkoła zdobywała mistrzostwa Płocka. Wielu zawodników tej dyscypliny występowało w późniejszym okresie w pierwszoligowej drużynie „Wisły Płock”, a wśród nich znane nazwiska: Jana Królikowskiego i Zbigniewa Stycznia.

W roku szkolnym 1968/69 w Spartakiadzie Szkół Przychładowych, organizowanej przez

Zarząd Główny ZZM, szkoła zdobyła pierwsze miejsce. W gronie lekkoatletów wyróżnili się: Henryk Bodal — zdobywca drugiego miejsca w biegu na 100 metrów i Andrzej Lewandowski — srebrny medalista w trójskoku na Centralnej Spartakiadzie Młodzieży w Katowicach w roku 1972. W ostatnich latach, dzięki współpracy z przyzakładowym Klubem „Stal”, największe sukcesy odnosi sekcja piłki nożnej. W tej dyscyplinie aktualnie sportowcy Szkoły są mistrzami szkół ponadpodstawowych w Płocku. Lekkoatleci przez ostatnie dwa lata utrzymują drużynowe pierwsze miejsce w wojewódzkich biegach przełajowych.

W bieżącym roku Szkolne Koło Sportowe

zgłosił udział do rozgrywek w ramach Spartakiady Trzydziestopięciolecia PRL. Z dorobkiem 211 punktów szkoła zajmuje na dzień 20 kwietnia 1979 trzecie miejsce w województwie. W wybranych dyscyplinach sportu każdego roku są organizowane rozgrywki międzyklasowe, a wyniki i osiągnięcia sportowe omawiane są na apelu okolicznościowym, na którym wyróżnieni uczniowie otrzymują dyplomy i nagrody książkowe.

Szkoła od 1976 roku w zakresie organizacji i dydaktyki przeszła pod zarządek Ministerstwa Oświaty i Wychowania, a bezpośrednio pod zarządek Kuratorium Oświaty i Wychowania w Płocku.

## ZUSAMMENFASSUNG

Die Anfänge der Betriebsschule greifen in das Jahr 1959, hinein als der Betreiber die Minderjährigen beschäftigte und mit ihnen eine Lehrvereinbarung schloss.

Das war in diesen Jahren die das ganze Land umfassende Tendenz, denn die sich schnell entwickelnde Maschinenindustrie brauchte Leute mit hohen Fachqualifikationen, und die Oberschulen, die dem Ministerium für Volksbildung unterlagen, waren nicht imstande allen Absolventen der Grundschulen einen Platz zu sichern.

Als im Jahre 1959 die ersten Schüler die Arbeit und die Lehre unternahmen, fand der theoretische Unterricht in der zwischenbetrieblichen Berufsschule Nr 70 in der Kilińskistrasse, und der praktische Unterricht — direkt im Betrieb unter der Aufsicht der ausgewählten, erfahrenen Arbeiter der Fabrik statt.

Auf Antrag der Erntemaschinen Fabrik und der Vereinigung der Traktoren — und Landmaschinenindustrie wurde im Jahre 1961 vom 1. IX. durch den Minister für Schwerindustrie die Betriebsschule berufen. Zum ersten Direktor wurde Dipl. — Ing. Tadeusz Żuk ernannt.

Der Anfang der neuen Schule war nicht leicht, denn die Schule verfügte nicht über eigenes Gebäude, was ihre Organisierung störte.

Die Klassenräume wurden im Kulturraum in der Tumskastrasse 13 lokalisiert und die mit den Maschinen ausgerüstete Werkstätte — in zwei Hallen.

Das erste Schuljahr 1961/62 begannen 124 Schüler in zwei ersten, einer zweiten und einer dritten Klassen (die zweite und dritte Klasse wurden aus der Zwischenbetrieblichen Berufsschule, die gelöst wurde, übertragen).

In dem Masse, wie sich die Schule entwickelte, vergrößerte sich die Anzahl der Lehrer.

Ein Jahr später, im 1962, laut Beschluss des Ministers für Schwerindustrie wurde das dreijährige Mechanische Technikum für Werk tätige mit Spezialisierungen: Technologie der Bearbeitung durch Zerspannung und Maschinenbau eröffnet. In dieser Schule wurden die Meister und Brigadeleiter geschult. Sein Sitz war im Gebäude der Grundschule Nr 11 in der Kochanowskistrasse.

Im Jahre 1965 wurde eine andere Schule gebildet: Allgemeine Berufsschule für Erwachsene bei FMZ in Płock. Hier haben die langjährigen Arbeiter der Fabrik ihre Fachbildung ergänzt.

Sechs Jahre später, im 1971 wurden alle Schulen — Technikum und Berufsschulen in ein Komplex der Allgemeinen Berufsschulen der Erntemaschinen Fabrik vereinigt und in eigenes Gebäude in der Padlewski strasse unterbracht.

Seit 1976 trägt das Komplex den Namen: Komplex der Berufsschulen „AGROMET“ der Erntemaschinen Fabrik namens M. Nowotki in Płock. Ab demselben Jahr unterliegt die Schule dem Ministerium für Volksbildung und Hochschulen, was aber den Charakter der Schule nicht geändert hat.

Die Hauptaufgabe der Betriebsschule ist es, die hochqualifizierten Arbeiter und Techniker zur Arbeit in der Fabrik vorzubereiten. Die Schule erfüllt ihre Aufgabe, während sie bisher ca 2000 Absolventen für die Fabrik ausgebildet hat und jedes Jahr neue, auf die neuen Aufgaben vorbereitete Arbeitskräfte, liefert.

In den Schulwerkstätten, die wie die Arbeitsstände im Betrieb ausgestattet sind, lernen die künftigen Schößer und Dreher ihren Beruf, die Maschinen und Einrichtungen, an denen sie in der Zukunft arbeiten werden, kennen. Die Schule spielt für den Betrieb eine Rolle der Produktionsabteilung, indem sie die konkreten Arbeiten für den Betrieb ausführt. Im Jahre 1978 hat die Schule 43 Positionen verschiedener Teile zum Mähdrescher hergestellt. Daneben machen die Werkstätte viele Reparaturarbeiten und Produktion von einfachen, nicht typischen Elementen. Dafür werden der Schule von Seite des Betriebs Reparaturen, Transport und soziale Hilfe gesichert.

Neben Schulausbildung gibt es auch Lehrgangsschulung und Verleihung der Qualifikationstitel durch eine Kommission, die aus Vertretern des Betriebes und den Lehrern besteht.

Enge Verbindung des Betriebes und der Schule merkt man auch in der Zusammenarbeit der Jugendorganisationen. Die Schulorganisation spielte im Leben der Schule immer eine grosse Rolle. Sie regt die Jugend zur gesellschaftlichen Arbeit für den Betrieb, an, interessiert sich für die Sozial — und Lebensbedingungen der Schüler, organisiert Zusammenkünfte mit interessanten Leuten.

Sehr aktiv ist auch die Schulsportgemeinschaft, besonders im Fussball und Leichtathletik. Die besten Sportler aus der Schule sind auch in den Betriebs-sportklubs zu treffen



- 1) Dz. U. nr 45, poz. 236. z 1958 r.
- 2) Cyt. akty prawne znajdują się w zbiorach archiwalnych Zespołu Szkół Zawodowych FMZ w Płocku.
- 3) Rejestr zarządzeń DN z 1961 r. — archiwum zakładowe.
- 4) Pismo w zbiorach archiwalnych Zespołu Szkół Zawodowych.
- 5) Akt powołania na stanowisko dyrektora szkoły, w zbiorach archiwalnych Zespołu Szkół Zawodowych.
- 6) Decyzja ministra przemysłu ciężkiego z dnia 26. VI. 1962 r. (nr PP. III-5423-16/62 r.), w zbiorach archiwalnych Zespołu Szkół Zawodowych.
- 7) Decyzja ministra przemysłu ciężkiego z dnia 15. IV. 1965 r., (nr PP. III-5420/65), w zbiorach archiwalnych Zespołu Szkół Zawodowych.
- 8) Cyt. akt prawny znajduje się w zbiorach archiwalnych Zespołu Szkół Zawodowych FMZ w Płocku.
- 9) Problemy upowszechnienia nauki współczesnej. Pedagogika dorosłych pod red. B. Suchodolskiego. Warszawa 1965 r. ss. 280—289.

